

İNDİR

Cenâb-ı Hak Kur’an-ı Kerim’de, insanoğlunun dünyaya gönderiliş gayesini kendisine kulluk olarak beyan etmiştir. Allah’a inanan insanın, bu gayeye ulaşmak için yaşaması, arzu ettiği dünya ve âhiret saâdetini elde etmesi bakımından vazgeçilmez bir esastır. İnsan, kendisi için tayin edilen hayat süresini, yaratılıştan getirdiği rûhî ve bedenî özelliklerine bağlı olarak şekillendirir. Bu özellikler, kendisinden beklenen “Allah’a kulluk” gayesine ulaşmaya yetecek niteliktedir. Ancak, Allah’a kulluk gayesi ile yola çikan insan, bu yolda istikrarlı bir şekilde yürümesine mâni olacak ve kendisini zaafa uğratacak muhtelif engellerle de karşı karşıyadır. İşte bu noktada, istikameti kaybetmeden ve dirâyetli bir şekilde nihâî hedefe insanı götürecek olan, “Nefis Muhasebesi” dediğimiz, ferdin kendi kendini kontrol mekanizmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu mekanizmayı çalıştırarak kendisinden beklenen tutarlı fiilleri gerçekleştirmek, diğer varlıklardan farklı olarak, insana verilmiş olan akıl ve iradenin bir gereğidir. İradesini bu yönde kullanan insanların oluşturduğu bir toplum, tabîî olarak kendi kendisini kontrol eden bir toplum olacaktır. Kur’ân-ı Kerim’de كُنْتُمْخَيْرَاُمَّةٍاُخْرِجَتْلِلنَّاسِتَأْمُرُونَبِالْمَعْرُوَعَنِالْمُنْكَرِ “insanlar için çıkarılan hayatı ümmet”(Ali İmran 110) olarak vasıflandırılan topluluğun özellikleri, iyiliği emretmek, kötülükten vazgeçirmeye çalışmak ve Allah’a inanmak şeklinde sıralanır. üphesiz ki, başkalarına iyiliği anlatan, başkalarını kötülükten korumak için gayret gösteren ve onların Allah’a kul olma şerefine ulaşmasını isteyen kişinin, bu meziyetleri öncelikle kendi üzerinde taşıması gereklidir. Dolayısıyla insanın iyiliği telkin edeceği ilk kişi kendisidir, kötülükten koruyacağı ilk kişi kendisidir, nihayet kulluk mertebesini elde etmesi gereken ilk kişi de kendisi olmalıdır. Aksi halde, bu meziyetlerle donanmamış bir insanın ne kendisi için, ne de içinde yaşadığı toplum için hayatı bir fert olması mümkün değildir. Bu sebeple nefis muhasebesi, “hayırlı ümmet” hedefine ulaşmanın en önemli basamaklarından biridir. Fitrat itibarıyle, insanoğlunun nefsine düşkün olduğu göz önüne alındığında, hiçbir haricî etki olmadan kendi kendisini kontrol etmek gibi, böylesine faziletli bir davranıştı sergilemek elbette zannedildiği kadar kolay değildir. Zîrâ söz konusu olan şey bir hesaplaşmadır ve bu, insanın bizâtihî kendi kendisiyle yapacağı bir hesaplaşmadır. Böyle bir hesaplaşma ise belki de en zor olanlardan biridir. Çünkü fert, kendi davranışlarını tahlil ederken tam anlamıyla objektifliği yakalayamaz. Bu zorluğun sebeplerinden birisi de, mütekâmil bir insan olmak

için, kontrol edilmesi ve hesaba çekilmesi gereken nefsin, aynı zamanda insanın yaptığı kötülüklerin ilk kaynağı olmasıdır. Çünkü Kur’ân-ı Kerîm, kendisine izâfe edilen iftira sebebiyle, Hz. Yusuf (a.s.)’ın lisaniyla, nefsin, insanı sürekli olarak kötülüge teşvik ettiğine ve onun kötülüğünden kurtulabilmek için ferdin ilâhî yardımına ihtiyaçç duyduğuna işâret eder :
#1608;#1614;#1605;#1614;#1575;
#1575;#1615;#1576;#1614;#1585;#1617;#1616;#1574;#1615;
#1606;#1614;#1601;#1618;#1587;#1616;#1609;
#1575;#1616;#1606;#1617;#1614;
#1575;#1604;#1606;#1617;#1614;#1601;#1618;#1587;#1614;
#1604;#1575;#1614;#1605;#1617;#1614;#1575;#1585;#1614;#1577;#1612;
#1576;#1616;#1575;#1604;#1587;#1617;#1615;#1608;#1569;#1616;
#1575;#1616;#1604;#1575;#1617;#1614; #1605;#1614;#1575;
#1585;#1614;#1581;#1616;#1605;#1614;
#1585;#1614;#1576;#1617;#1616;#1609; #1575;#1616;#1606;#1617;#1614;
#1585;#1614;#1576;#1617;#1616;#1609;
#1594;#1614;#1601;#1615;#1608;#1585;#1612;
#1585;#1614;#1581;#1616;#1610;#1605;#1612; “Ben nefsimi temize çikarmıyorum. Çünkü nefis Rabbimin merhameti olmadıkça kötülüğü emreder şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, çok esirgeyendir.” (yusuf s.53) Âyet-i kerîmenin ifade ettiği açidan bakıldığında, nefisle muhasebenin zorluk derecesinin biraz daha arttığı görülür. Çünkü, nefsi kontrol etmek için insanın kendi iradesi ile Allah’ın merhameti bir arada olmalıdır. İlâhî rahmet olmadan nefsi hesaba çekmek ve onun zararlarından korunmak mümkün değildir. Dolayısıyla insan, kendisini dizginleme mücadelesinde muvaffak olmak için, ilahi rahmeti elde etmeyi sağlayacak olan ideal bir hayat yaşamaya mecburdur. Kötülük yapan ya da kötülüğüne vasıta olan bir insan nasıl sorgulanmaktan hoşlanmıyorsa kötülüğün ilk hareket noktası olan nefis de hesaba çekilmekten hoşlanmaz. Bu nedenle, kendi kendisiyle hesaplaşan insan öncelikle bu anlayışı aşmak mecburiyetindedir. Bu anlayıştan kurtulmak mümkün olmadığı zaman, nefsi beğenmek, onu kusursuz görmek ve nefsin bütün isteklerinin haklı sebeplere dayandığı düşünçesine kapılmak kaçinilmez bir sonuçtur. Böyle bir sonuç ise Allah’a kulluk gayesiyle yaşaması gereken bir müslüman için, telafisi mümkün olmayan problemlerin ortaya çikmasına sebep olur. Kur’an-ı Kerîm’ın işaret ettiği bir çok târihî hadise, Allah’a karşı gelmenin, inkârda ısrar etmenin, hak ve hukuk tanımamanın en önemli sebeplerinden birinin, “nefsi üstün görmek ve onu kusursuz saymak” olduğunu göstermektedir. Şeytan’ın, Allah’ın emrine isyan ederek Hz. Âdem (a.s)’a secde etmemesi, Nemrud’un, Hz. İbrahim (a.s)’i yakmaya çalışması, Firavn’un Hz. Mûsâ (a.s)’i öldürme isteği, Mekke’li müşriklerin, bizzat kendilerinin “el-Emîn” olarak vasıflandırdıkları, Hz. Peygamber (s.a.v.)’e karşı, amansız bir mücadele yürütmeleri, işte bu ortak düşüncenin en çarpıcı ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bu örneklerde ve benzerlerinde müşâhede edilen, “nefsi her şeyden üstün görme” anlayışının en tehlikeli noktası, nefsi ilah olarak

benimsemektir. Kur’ân-ı Kerîm’de “Hevâ” olarak nitelendirilen bu husus şöyle anlatılır:

اَفَرَاَيْتَ مَنِ

اتَّخَذَ

اِلَهَهُ

هَوَيهُ

وَاَضَلَّهُ

اللهُ عَلَى

عِلْمٍ

وَخَتَمَ

عَلَى

سَمْعِهِ

وَقَلْبِهِ

وَجَعَلَ

عَلَى

بَصَرِهِ

غِشَاوَةً

فَمَنْ

يَهْدِيهِ

مِنْ بَعْدِ

اللهِ

اَفَلاَ

تَذَكَّرُونَ “Kendi hevâsını ilah edinen ve ilim olduğu halde, Allah’ın kendisini saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürleyip, gözüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Artık onu Allah’tan başka kim doğru yola getirebilir? Hâlâ düşünmez misiniz?” [casiye s.23] Kendi arzu ve isteklerine göre yaşama düşüncesi, Allah’ın istediği şekilde yaşamaya mânidir. Birbirine zıt olan iki şey bir arada bulunamayacağı için, insan ya Allah’a kul olacak, ya da bunu reddederek kendi arzularına boyun eğecektir. Bu noktada M. Hamdi Yazır’ın izâhâtı dikkat çekicidir: “Hevâ ve şehvet gözü kör, kulağı sağır, kalbi hissiz eder. Kişi âlim de olsa ilmine rağmen hakkı duymaz olur.

Filozofların ve dünya hayatına düşkün din âlimlerinin çoğu böyle olmuştur.” Bu izâhı, yukarıda zikrettiğimiz Yusuf Sûresi 53. âyet ışığında ele aldığımız zaman, fert ilim sahibi olsa bile, kendisini nefsinin kötülüklerinden ve saptırmasından koruyamamakta, tam aksine mevcut ilim sebebiyle kendi arzularını ilah olarak kabullenmektedir. Kur’ân-ı Kerim’in, Hz. Mûsâ’nın kavmi içinde hazinelere ve ilme sahip olarak yaşadığını haber verdiği Kârun’da da aynı anlayışı görmek mümkündür. Allah’ın büyük bir lütuf olarak verdiği zenginlik sebebiyle, kendisinin de başkalarına iyilikte bulunması söyleniği zaman; قَالَ اِنَّمَآ

اُوتِيتُهُ

عَلَى عِلْمٍ

عِنْدِى “Bu servet bana, ancak kendimdeki bilgi sayesinde verilmiştir” [kasas s.78] diyerek, ilmine ve zenginliğine rağmen inançsızlık ve azgınlık içinde helâk olmuştur. Nefsiyle hareket eden insanın,

böyle bir tehlikeden uzak kalması son derece zor olduğu için, âyet-i kerîmede Allah’ın rahmetinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Zâten, hayatının her safhasında nefis muhasebesi yapmaya gayret eden bir mü’min, bu noktada Allah’a ilticâ etmesi gerektiğini önemini kavramak zorundadır. 2- Niçin Nefis Muhasebesi ?   İnsanın aslı, kendisi, arzu ve istekleri olarak tarif edebileceğimiz nefis, gerek Kur’ân-ı Kerîm’de, gerekse hadîs-i şeriflerde çok zikredilen bir kavram olması sebebiyle ilk dönemlerden itibaren İslam âlimlerinin araştırmalarına konu olmuştur. Bu araştırmaların yapıldığı ilk dönemlerde nefsin müzakeresi, “fıkıh” teriminin muhtevâsı içinde değerlendirilmiştir. Hattâ İmâm-ı Âzam Ebû Hanife’nin fıkıh tarifi tam anlamıyla nefis muhasebesini işaret eder mahiyettedir. İmâm-ı Âzam, fıkıhi şöyle tarif eder : “Fıkıh, nefsin leh ve aleyhinde olan şeyleri bilmesidir.” Öncelikle, nefse fayda ve zarar verecek olan şeylerin tanınması gerekiği için fıkıh böyle tarif edilmiştir. Çünkü nefsin yapısını, ona sevap ya da günah kazandıracak olan davranışları tanımadan tam anlamıyla Allah’a kulluk yapmak mümkün değildir. Allah’i tanımak, insanın kendi kendisini tanımıası, nereden nereye geldiğini anlaması ve yaptıklarından dolayı hesaba çekileceğinin şurunda olmasına bağlıdır. Bir hadisi şerifte : من عرف نفسه فقد عرف ربّه “Nefsin bilen, Rabbini bilir.” rivâyeti de buna işaret eder. Kur’ân-ı Kerim ise, nefsi tanımanın insanı ilâhî hakîkatlere ulaştıracığını beyan eder : سَنُرِيهِمْ اَياَتِنَا فِى اْلاَفَاقِ وَفِى اَنْفُسِهِمْ “İnsanlara, ufuklarda ve kendi nefislerinde âyetlerimizi göstereceğiz.” [fussilat s.53] Arzularına boyun eğmekten kurtularak, yaratılışındaki incelikleri kavrayan bir nefis, kendini yaratan Rabbini ve O’nun kudretinin delillerini tanıma fırsatını yakalar. Bu fırsat insanoğluna, sahip olduğu dünya nîmetlerinin en üstünü olan “îman” şerefini kazandırır. Dolayısıyla, nefsi kontrol ederek onun niteliklerini kavramanın öncelikli ve en önemli sebebi Allah’i tanıyarak O’na kul olma ayrıcalığını elde etmektir. Allah inancını benimsemiş olan bir insan, tabîî olarak, hayat anlayışını Rabbinin kendisinden istediği şekilde düzenleyecektir. Bu anlayış, ibâdetinden alış-verişine, eğitiminden çalışmasına, yeme-içmesinden uyku uymasına varıncaya kadar, çok geniş bir yelpazeyi içine alır. Böylesine farklı aktivitelerle yaşayan insan, bunlarıinandığı değerlere uygun olarak yerine getirebilecek şekilde teçhiz edilmiştir. Kur’ân-ı Kerim ise Allah’ın insana lutfettiği hayatı ve bu hayat sonundaki kaçinilmaz öüm gerçeğini insanları imtihan etmek için yarattığını ifade eder. Böyle bir imtihanda muvaffak olabilmenin şartı, aynı âyette اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً “en güzel davranış’ sergilemek” (Mülk s.2)olarak belirtilir. En güzel davranış’ sergilemek ise insanın sadece kendisi için değil, aynı zamanda başkaları için yaşamasıyla mümkündür. İnsan kendi sınırları içinde serbest hareket etme

imkânına sahiptir ama, aynı zamanda toplum içinde diğer şahıslarla sıkı bir işbirliği yürütmeye ve ictimâî bir hayat yaşamaya mecburdur. İnsanın sosyal bir varlık olarak tarif edilmesinin sebebi budur. Sadece kendisi için yaşayan kişinin nefsinden fedakârlık yaparak başkalarına faydalı olması beklenemez. Hz. Peygamber (s.a.v.)’in, Enes b. Mâlik’ten rivâyet edilen hadis-i şerifte mü’mini tarif ederken işaret ettiği nokta da budur : "لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه (أو قال لجاره) ما يحب لنفسه". “Sizden biri kendi nefsi için istediği şeyi kardeşi için de istemedikçe (kâmil bir) mü’min olamaz.” Allah’in insandan istediği görevler dikkatle incelendiğinde, bunların sadece yerine getiren kimseye sevap kazandırmakla kalmadığı, aynı zamanda bu görevleri hakkıyla yapan fertlerin karşılıklı olarak birbirlerine fayda sağladıkları müşâhede edilir. Aslolan, sadece Cennet’e gitme düşünceyle ibadet etmek değildir. Çünkü böyle bir anlayış, kendi içinde yine nefsîliği ön plana çıkarmak demektir. Halbuki, samimi bir inanç içinde kulluk yapmak gayesiyle hareket eden bir müslüman, her şeyden önce, bünyesinde enâniyet kokan böyle bir tavırdan sıyrılmak zorundadır. Bunun için, ideal mü’min, bir arada yaşadığı insanlarla ortak hareket eden, onların problemlerini kendi problemi gibi algılayan ve çözüm bulmaya çalışan, elde etmek istediği şeyin, toplumun diğer fertleri tarafından da kazanılmasını arzulayan, hoşlanmadığı bir şeyi başkalarına da revâgörmeyen örnek bir insan olmalıdır. Yukarıda zikrettigimiz hadis-i şerifin müslümana kazandırmak istediği ruh budur. Bu ruhun dinamik tutulmasını sağlamak için de nefsî hesaplaşmaya ihtiyaçç vardır. 3- Nefis Muhasebesinin Metotları İnsanlara ilâhî sorumluluk yüklenmesinin sebebi, Allah’in onlara, iyi yi kötüden, doğruya yanlıştan ayırt edecek bir meleke (akıl) vermiş olmasıdır. Bundan dolayı akı olmayan insan hiçbir sorumluluk taşımaz. Bütün görevler akıl sayesinde yapıldığı gibi, nefis muhasebesi de ancak akıl sahipleri tarafından gerçekleştirilebilir. Akılın doğru olarak kullanılması, hiç şüphesiz nefis muhasebesinin en etkili vasıtasıdır. Nefsî muhasebenin çok çeşitli yönemleri olmakla birlikte, bu etkili vasitanın nefis muhasebesi için nasıl kullanılabileceğini, önemli gördüğümüz ana başlıklar altında incelemeye çalışalım : a) Allah’in Murâkabesi Altında Olduğunu Düşünmek Emre itaat, nehyi terk etme hususunda nefsi kontrol altında tutmanın en etkili yolu bu ilâhî murâkabeyi her an gözönünde bulundurmaktır. Şuurlu bir ubûdiyyetin en önemli şartı olan bu murâkabe, Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından “ihsan” olarak tarif edilmiştir. Cibrîl hadisi olarak meşhur olan rivâyette Rasûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurur : قال; فأخبرني عن الإحسان; قال; "أن تعبد الله كأنك تراه، فإنه يراك" “ihsan, sanki Allah’i görüyor gibi kulluk yapmandır, çünkü sen O’nu

güm̄;rm̄;yorsan da, O seni muhakkak güm̄;r̄;yor. Bu tarif bize, samimi bir niyetle Rabbine itaat eden muuml;minin, her an, ilacirc;h̄;icirc; huzurda bulduğu bilmesi gerektiğini öğretiyor. Cenacirc;b-ı Hak’kın, insanı her t̄;rl̄;m̄; köt̄;um̄;l̄;kten ve muuml;nkerden alıkoyacağini garanti ettiği namazاِنَّ
الصَّلَوةَ
تَنْهَى عَنِ
الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ herhalde b̄;yle bir şururla yapılan ibadet olsa gerektir. Ancak burada zikredilen kulluk, bilinen ibadetlerle sınırlı olan örevler değil, hayatın her kademesinde sergilenen davranışlar b̄;t̄;um̄;n̄;um̄; olarak anlaşılmalıdır. Bu b̄;t̄;um̄;n̄;um̄; parccedil;alara ayırarak, bilinccedil;li bir kulluk yapılamaz. Bundan dolayı, Allah katında ulvî bir seviyeye ulaşmak iccedil;in, b̄;t̄;um̄;n̄;um̄; davranışları ibacirc;det anlayışıyla yapmak sûretiyle nefsi kontrol etmek gereklidir. Allah’i hatırlamak, insanın yaratıcısıyla kurduğu bir iletişimdir. Kur’ân-ı Kerim’de
فَاذْكُرُونِى
اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوالِى وَلاَ
تَكْفُرُونِ
 “Siz beni anın ki, ben de sizi anayım”[Bakara s.152] buyrulur. Bu karşılıklı iletişim, kulun Allah ile olan irtibatını ḡ;um̄;ccedil;lendirir. Kur’ân-ı Kerim, bir taraftan, nefsinin peşine takılarak sadece kendi d̄;um̄;nyasında yaşayan ve Cenacirc;b-ı Hak’kı unutan insanlara t̄;acirc;b̄;icirc; olmayı yasaklarken, diğer taraftan, s̄;um̄;rekli olarak Allah’i d̄;um̄;ş̄;um̄;nen ve O’nun memnûniyetini kazanmaya ccedil;alışan insanlarla hareket etmeye tavsiye eder :
وَاصْبِرْ
نَفْسَكَ
مَعَ
الَّذِينَ
يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ
بِالْغَدَوةِ
وَالْعَشِىِّ
يُرِيدُونَ
وَجْهَهُ
وَلاَ تَعْدُ
عَيْنَاكَ
عَنْهُمْ
تُرِيدُ
زِينَةَ
الْحَيَوةِ
الدُّنْيَا
وَلاَ تُطِعْ

مَنْ
اَغْفَلْنَا
قَلْبَهُ
عَنْ
ذِكْرِنَا
وَاتَّبَعَ
هَوَيهُ
وَكَانَ
اَمْرُهُ
فُرُطًا “Nefsini, sabah akşam
Rablerinin rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte tut. Dünya hayatının
süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme. Kalbini bizi anmaktan
gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye
itaat etme.” [kehf s.28] b) Kazanılan Başarıyı ve Nîmeti Allah’tan Bilmek
Kazandığı her şeyi, sadece kendi kabiliyetleri ve gayreti ile elde ettiğini düşünmek,
nefsânî bir anlayışın ürünüdür. Bu anlayış, da önce
zikrettigimiz Kasas Sûresi 78. âyette belirtilen Karun anlayışıdır. Bunun ziddi ve olması
gereken ise, bir önceki âyet-i kerîmede kavminin Karun’a yaptığı
tavsiyedir : وَابْتَغِ
فِيمَا
اَتَيكَ
اللهُ
الدَّارَ
اْلاَخِرَةَ
 وَلاَ
تَنْسَ
نَصِيبَكَ
مِنَ
الدُّنْيَا
 وَاَحْسِنْ
كَمَآ
اَحْسَنَ
اللهُ
اِلَيْكَ
وَلاَ تَبْغِ
الْفَسَادَ
فِى
اْلاَرْضِ
اِنَّ اللهَ
لاَ يُحِبُّ
الْمُفْسِدِيَ “Allah’ın sana verdiği (servet) ile ahiret yurdunu ara,
dünya dan da nasibini unutma, Allah’ın sana iyilik ettiği gibi sen de iyilik et.
Yeryüzünde bozgunculuk isteme, çünkü Allah bozguncuları
sevmez.”[kasas s.77] Bu tavsiyede ilk dikkati çeken şey, hazineлерin,
“Allah’ın verdiği nîmet” olarak hatırlatılmasıdır. Bunu
düşünmeye bir insan, kaçinilmaz olarak kendini beğenme ve nefsin
yüceltme psikolojisi ile hareket eder. Kazandıklarının kendi mârifetiyle olmadığını

hesap eden bir nefis, âyetin işâret ettiği dünya-ahiret dengesini de sağlar. Önemine binâen, nîmetin Allah’tan geldiğini tekrar vurgulayan, “Allah’ın sana iyilik ettiği gibi sen de iyilik et” ifadesini, insanın kendi çabasıyla kazanmadığı nîmeti, sadece kendi nefsi için de harcayamayacağı şeklinde değerlendirmek gerekir. c) Başkalarının Hatâlarından Önce Kendi Hatâlarını Görmek İmâm-ı Gazâlî, bu noktada, güzeli bir tavsiyede bulunur : “Ya nefsine meşgul ol veya nefsin ıslâh ettikten sonra başkasıyla meşgul olan biri ol. Sakın kendi nefsine meşgul olup onu ıslâh etmedikçe, başkalarıyla meşgul olan tiplerden olma!” Başkalarının hatalarıyla ilgilenmek, ferdin içine yuvarlandığı derin uçurumları fark etmesine engel olur. Böyile bir tavır insanın kendisini kusursuz gibi algılamasına sebep olur. Bunun için, Gazâlî bir adım daha atarak, kötülüklerden kurtarma düşünçesiyle olsa da, kendisini unutup başkalarıyla ilgilenmeyi ahmaklık olarak nitelendirir: “Başkasının salâhı uğrunda kendi nefsin helâk eden bir kimse ahmaklardan sayılır. Elbiselerinin cepleri yıyanla, akreple ve daha başka öldürücü mahluklarla dolu bir kimsenin kendi hayatını düşünmeyecek, başkasının yüzüne konmuş olan sineklerle meşgul olması ne büyük bir hamâkat örneğidir. Zira başkasının yüzündeki sinekleri kovmak, akrep ve yıyanların kendisini sokup öldürmesine mâni olmaz.” İnsanların günahlarıyla uğraşmak da bir hastalıktır. Bu hastalıktan kurtulmanın çaresi, her konuda olduğu gibi, Hz. Peygamber (s.a.v)’in tavsiyesine uymaktır. Ibn-i Abbas’tan rivâyetle Hz. Peygamber (s.a.v) şöyile buyurur: “Başkalarının kusurlarını hatırlamak istediği zaman, kendi kusurlarını hatırla!” d) İşlenen Günahları Hatırlamak Bir adı da “hesap günü” olan ahirete inanan insan, kendi kendisiyle baş başa kaldığı zaman, geçmişte yaşadığı hayatı muhakeme ederken, en çok, hesabını vermekte zorlanacağı hatâları düşünmelidir. Bu düşünce içerisinde nefsiyle hesaplaşan insanın hedefi, daha önce işlediği günahları tekrar etmemeye özen göstermek ve mümkünse hatâlarını daha bu dünyada iken telafî etmek olmalıdır. İnsan, dış dünyaya karşı günah işlediğini kabullenmek istemesse bile, kendi nefsine karşı objektif davranışmaya, yaptığı hatâları kendi kendine itiraf etmeye mecburdur. Zor olmasına rağmen, samimiyet gerektiren bu objektif bakış açisini elde etmeden yapılacak bir nefsî hesaplaşma, ferdi arzu ettiği hedefe götürmez. Günahlardan dolayı hesaba çekileceği endişesini taşıyan bir mü’min ile, böyile bir endişe taşımayan kimsenin düşünçesi arasındaki büyük farklılığı Rasûüllah (s.a.v) çok çarpıcı bir misalle anlatır. Hz. Peygamber (s.a.v) şöyile buyurur : إن المؤمن يرى ذنوبه كأنه قاعد تحت جبل يخاف أن يقع عليه، وإن الفاجر يرى ذنوبه كذباب مر على أنفه، “Mü’min, günahını, üzerine yuvarlanmasından korktuğu bir dağ zanneder. Günahı dadanmış kişi, günahını burnunun ucuna konmuş, ona bir şey söyediğinde uçacak
bir sinek gibi görür.” Yuvarlanan bir dağın altında kalmak, insanın dünyadaki felâketini hazırlar, ama asıl felâket,

hesabı verilemeyecek ve bundan dolayı ebedî hayatı hüsrâna çevirecek olan günahların altında ezilmektir. Nefisle hesaplaşmanın en sağlıklı yollarından biri de, işte bu endişeyi duymaktır. Günahlardan temizlenme vasıtası olarak insanlara verilen tevbe imkânını da, bu çerçevede geniş kapsamlı bir nefis muhasebesi olarak değerlendirebiliriz. İmâm-ı Gazâlî’nin belirttiği gibi, “ Nefsi hesaba çekmek, bazen amelden sonra, bazen de sakındırmak için amelden evvel olur.” Tevbe de, amelden sonra yapılan bir nefis muhasebesidir.

Çünkü tevbe, yapılan herhangi bir hatâdan dolayı, insanın iç dünyasında duyduğu rahatsızlığın sonucu olarak ortaya çıkar. Bu rahatsızlığı hissetmesi ise, istediği günahların Allah tarafından bilinmesi ve bunlardan dolayı sorgulanacağına inanması sebebiyedir. وَاِنْ تُبْدُوا مَآ فِى

اَنْفُسِكُمْ اَوْ

تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللهُ “İçinizdeki açiklasanız da, gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker” [bakara s.284] âyetinin ortaya koyduğu ikaz, insanı Allah’ın mağfiretine sığınmaya sevk eder. Bu sığınma isteğin en ideal olanı ise, günahadüşmeden önce yapılanıdır. Çünkü günah işlemeyen bir fert, kendi muhasebesini tevbeye ihtiyaçç duymadan gerçekleştirmi> olur. Nefis ise, insanı günaha sevk ederken yalnız başına hareket etmez. Onun bu yoldaki en önemli ortağı ve desteği şeytandır. Bu iki şer unsurun kıskacından ve zararlarından kurtulmak için, Allah’a nasıl sığınacağımızı da Kurân-ı Kerim bize şu şekilde öğretmektedir:

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ “Gerek cinlerden, gerek insanlardan (olan), insanların göğüslerine (kötü düşünceler) fisildayan o sinsi vesvesecinin şerrinden (Allah'a sığınırım)!” [Nas s. 4,5,6] O halde, günahâr bir ferdin vicdanındaki pişmanlığı Allah’a havâle ederek bağışlanma istemesi ve Rabbinin merhametine ilticâ etmesi, insanın kendi benliğiyle yapacağı ideal bir hesaplaşma yöntemidir. e) Nefse Karşı Mûtedil Olmak Hz. Peygamber (s.a.v.)’in “Yâ Rabbi, beni göz açip kapayıncaya kadar olsa dahi, nefsimে bırakma” diye duâ etmesinin temel esprisi nefse karşı mutedil olmaktadır. İnsanın, iç dünyasında îtidâli koruması gerektiğini, Mâverdî şu şekilde ifade eder: “Nefsi kötülemek ve ona iyi zanda bulunmak hususunda mûtedil davranışmalıdır. Çünkü kötülemekte gerçek ölçüyü aşarsan, onu aşağılık duygusuna itersin. İyi zanda gerçek ölçüyü aşarsan, kendine çok güvenenlerin gevşekliğine düşersin. Her şey için bir uğraşı payı, her meşgûliyet için bir zaâf yet payı, her zaâf yetin de cehâletten bir payı vardır.” Bu sebeple insandan istenen tavır, bir yandan, kendi kendisine sıkıntı verecek zorluklardan kaçınması, diğer taraftan da kontrollsüz ve geliş-i-güzel değil, aksine dengeli bir hayat sürdürmesidir.

لاَ

يُكَلِّفُ

اللهُ
نَفْسًا
اِلاَّ
وُسْعَهَا
لَهَا مَا
كَسَبَتْ
وَعَلَيْهَا
مَا
اكْتَسَبَتْ K.
Kerim’de, “hiç bir nefse güç yetiremeyeceği şeyin
yüklenmediğinin” [bakara s.286] özellikle belirtilmiş olması, Allah’ın
da, insan nefrine karşı&nbs;p;îtidâli gözeterek, onu, yerine getirebileceği
kadarıyla sorumlu tuttuğunu göstermektedir. Nefsin meşrû bekentilerine cevap
vermek, gerek günlük ibâdetleri, gerekse diğer vazifeleri yerine getirmeye
mânî değildir. Bilakis, kulluk görevlerini istikrarlı bir şekilde
sürdürebilmek için bir motivasyon vasıtasıdır. Buna karşılık, ibâdetin
eksiksiz olarak yapılması da, nefsin haklı taleplerini terketme sebebi değildir. Allah’a karşı
mes’ûl olduğumuz ibadetlerle, nefsî isteklerin nasıl bağıdaştırılacağını Hz.
Peygamber (s.a.v), bizzat kendi hayatında yaşayarak göstermiştir. Enes b. Mâlik (r.a)
rivâyet eder : “Bir kere ashaptan üç kişi, Peygamber (s.a.v)’in
ibadetini sorup öğrenmek maksadıyla onun hanımlarının evlerine gitmişlerdi. Peygamber
(s.a.v)’in (nasıl ve ne kadar) ibadet ettiği kendilerine bildirilince, onlar bunu
âdetâ azımsayarak: “Biz nerede, Rasûlüllah nerede? Şüphesiz
ki Allah, onun geçmişteki ve gelecekte işlenmesi muhtemel olan günahlarını
bağışlamıştır” dediler. İçlerinden biri: “Ben geceleri devamlı namaz
kılacağım” dedi. Diğer: “Ben de her gün oruçtutacağım” dedi.
Diğer: “Ben de kadınlardan ayrı yaşayacağım, hiç&nbs;evlenmeyeceğim”
dedi. Onlar böyle söylerken Hz. Peygamber (s.a.v) çikageldi ve onlara:
“Şöyle şöyle söyleyen kişiler sizler misiniz? Fakat şunu iyi biliniz ki, sizin,
Allah’tan en çok korkanınız ve en çok korunanız benim. Öyle olduğu
halde ben, bazen nafile oruçtutarım, bazen tutmam. Gecenin bir kısmında nafile namaz
kılaram, bir kısmında uyurum. Kadınlarla da evlenirim. Her kim benim yolumdan gitmez ve ondan
yüz çevirirse benden değildir.” buyurdu.” Not : &nbs;Bu vaaz Seyfi
BOZKUŞ un(10.02.1999-İstanbul) &nbs;tarihli Makalesinden &nbs;derleme yapılmıştır. &nbs;

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)